

Didaktická analýza výukové hodiny v malotřídce – spojené 3. a 4. roč.

Vyučující: ředitel malotřídni školy Mgr. Bc. M. Halló (1. část hodiny), Mgr. Lucie Krobová (2. část hodiny v AJ)

Posudek vypracovala: Doc. RNDr. Darina Jirotková, Ph.D.

Téma hodiny:

Římské číslice (pro 3. roč. nová látka, pro 4. roč. opakování) a porovnávání zvířátek Dědy Lesoně v angličtině

Cíl hodiny:

- žáci se seznámí a procvičí římské číslice,
- žáci se učí vyjadřovat názvy zvířátek dědy Lesoně a některé vztahy mezi nimi v angličtině.

Posudek píši tak, že půjdu po důležitých aktivitách tak, jak hodina probíhala. Budu je komentovat a posuzovat spíše z hlediska možností posunout výuku směrem k podnětnému nebo také tvořivému, či konstruktivistickému přístupu. Je to směr, kterým se vyučování matematice nejen ve světě, ale i u nás v poslední době ubírá. Obávám se, že z tohoto důvodu by snad mohly některé mé komentáře vyznít jako kritika. Za to se předem omlouvám, tak to v žádném případě nemíním. Hodina z pohledu tradičního vyučování je skutečně ukázková a oba učitelé zaslouží velký obdiv i dík, že se nechali natočit a dali nám nahlédnout i do průběhu hodiny v malotřídni škole. Jenže mé osobní pedagogické přesvědčení se kloní silně ke konstruktivistickému přístupu vyučování matematice, tak z tohoto pohledu posuzuji rezervy ve shlédnuté hodině. Je samozřejmě pak na učitelích, do jaké míry se s mými komentáři chtějí ztotožnit a do jaké míry jim to jejich vlastní přesvědčení nedovolí.

Zároveň si uvědomuji, že samotné natáčení může silně ovlivnit přirozený průběh hodiny, chování žáků i učitelů. To ale nemám možnost posoudit a tak to ani ve svých komentářích nezohledňuji. Za to se také omlouvám.

Téma hodiny bylo zajímavě zvoleno pro natáčení. Zajímavost spočívá v tom, že obě části měly společné to, že se žáci učili pracovat s různými „jazyky“. V první části hodiny to byly dva jazyky – arabské a římské číslice propojené verbálním jazykem, ve druhé části hodiny to byly vlastně čtyři jazyky, které se uplatňovaly v prostředí Dědy Lesoně – český verbální a anglický verbální, obrázkový a ikonický. Tomu odpovídal i způsob výkladu učitele i způsob poznávání žáků. Tím byla asociace. Z tohoto pohledu to nebyla typicky matematická hodina, neboť se nedalo sledovat žákovské porozumění nějakým pojmům, vztahům, situacím. Od žáků se pouze požadovalo, aby si příslušné znaky a slovíčka zapamatovali. Nicméně i při této činnosti se rozvíjí důležitá dovednost žáka, a sice používání nového jazyka, který jim je někým předložen.

První aktivita byla zaměřená na opakování malé (3. r.) a velké (4. r.) násobilky. Práce s tabulkou násobků a umísťování figurek na ní, což vizualizovalo komutativnost násobení, byla nápaditá. Bylo ukázáno, jak si mají žáci v tabulce součin najít, a zároveň, jak mohou snadno tvořit další úlohy. Jen myslím, že to bylo již dávno procvičeno a že výsledky asi žáci stejně znali i zpaměti. Bylo by vhodné tabulku využít jako nástroj pro řešení sofistikovanějších spekulativních úloh, při kterých by se navíc daly objevovat nějaké vztahy ve struktuře čísel.

Druhá aktivita byla věnována výkladu. Pro 4. roč. to ale bylo opakování a pro 3. roč. nová látka. Výklad byl velice názorný a podaný tak, aby si nové znaky žáci mohli snadno zapamatovat. Příště doporučuji dát v této chvíli žákům 4. roč. již nějakou práci, řešení úloh s římskými číslicemi, protože oni museli poslouchat, co již znali. Bylo na žácích vidět, že nejsou příliš angažováni a že jen pasivně konzumují.

Pak proběhlo procvičování formou her (pexeso). Žáci pracovali ve dvojicích. Opět zde chyběly nějaké sofistikovanější úlohy, diskuse žáků a účinná práce s chybou. Učitel, když viděl chybu, sám ji opravil, když žáci chvíli váhali, hned poradil, jak to mají dělat dále. Například v 19:57 proběhla tato situace: v nabídce kartiček s římskými číslicemi chyběla číslice VI. V nabídce arabských číslic žáci číslici 6 našli. Učitel jim hned poradil, že to není 6, ale 9. Myslím, že to bylo dobře rozehrané na diskusi a spekulaci, ale učitel tomu zabránil. Žákům 4. roč. nabídl strategii, jak sestavit římskými číslicemi číslo 921, aniž by dal někomu příležitost vysvětlit, jak to dělal on, nebo vymyslet svou vlastní strategii.

2. část hodiny byla věnována matematice anglicky.

Domnívám se, že je obdivuhodné, že se paní učitelka do toho pustila. Jsou to trendy na jazykových školách – učit se angličtinu prostřednictvím jiného předmětu (CLIL). Pomůcky i aktivity na procvičování slovíček byly připravené pečlivě. Jen se mi zdálo, že by mohla paní učitelka více mluvit anglicky a rovněž nechat více mluvit žáky, nechat je říkat celé věty. Na konci záznamu se ukázalo, že Evička měla značný problém říci jednoduchou větu, kterou před ní opakovalo několik žáků. Z hlediska matematiky bych doporučila příště lépe zvážit, zda prostředí Dědy Lesoně je vhodné. Pokud sám učitel nevidí do hloubky tohoto prostředí, snadno se stane, že výsledek celého snažení je spíše negativní. Toto prostředí nabízí bohaté možnosti pro rozvoj argumentačních dovedností žáků, pro rozvoj schopnosti budovat vlastní řešitelské strategie. Z té krátké chvíle, kterou jsem viděla, soudím, že tato nabídka bude žákům odepřena i vzhledem k nedostatečné jazykové výbavě žáků a že samotné matematice to mnoho nepřinese. Začátečnická angličtina si také vyžádala, že žáci říkali např.: one mouse plus one mouse is one cat“. Tímto se dává zbraň do ruky těm, kteří chtějí poukázat na nesmyslnost tohoto prostředí.

Ráda bych zde vyzdvihla dobrý způsob individualizovaného přístupu v nabídce lehké a těší varianty úloh z prostředí Dědy Lesoně.

Na konci hodiny proběhlo shrnutí s důrazem na to, co si žáci mají zapamatovat. Podle mého názoru by se mělo na konci hodiny spíše ptát, co jste dnes objevili, čemu jste rozuměli a čemu ne apod. Matematika se přeci nechopuje paměti, ale rozumem. Každý učitel by si mohl sám pro sebe na konci hodiny položit otázku: Co se dnes děti naučily tak, že to samy objevily, a co tak, že to převzaly ode mě?

Komunikace:

Lze říci, že asi 90 % vyučovací hodiny mluvili učitelé. Žáci víceméně odpovídali jedním slovem, a pokud se uchýlili svou odpovědí od směru, který byl očekáván, žák byl hned učitelem opraven. Nebyla rozvíjena žádná diskuse mezi žáky, žáci neměli příležitost konfrontovat svá řešení a postupy. Tzv. efektivní postupy jim byly nabídnuty a žáci neměli příležitost k vlastní tvořivé práci.

Hodina měla dobrou dynamiku, i když někdy bylo patrné, že tempo hodiny je trochu hnáno vpřed, pravděpodobně proto, aby se stihlo vše, co bylo připraveno. Většinou to ale není důležité, neboť i velice zkušený učitel nedokáže vždy odhadnout, co bude dětem dělat potíže. Mnohdy také stojí za to obětovat nějakou úlohu ve prospěch komunikace, kterou vyvolají žáci sami.

Ze záznamu je vidět, že atmosféra ve třídě je výborná, přátelská, že děti obou ročníků se vzájemně respektují. Bylo také vidět, že na dobré atmosféře třídy má významný podíl pan učitel. K tomu srdečně gratuluji. Hodina byla uzavřena písní s kytarovým doprovodem pana učitele.

Závěrem ještě jednou prosím, aby mé komentáře byly brány ne jako kritika, ale spíše doporučení pro posílení podnětného přístupu k vyučování. Jsem skutečně ráda, že jsme měla možnost takovouto hodinu shlédnout a že jsem byla přizvána k diskusi o ní. Jsem si také vědoma, že svá doporučení formuluji v klidu domova, kdy nejsem vystavena žádným tlakům, nemusím činit žádná okamžitá rozhodnutí, a kdy si můžu každý komentář promyslet a video pouštět opakovaně. Takovéto luxusní podmínky učitelé při výuce nemají.

Přeji panu řediteli i paní učitelce hodně zdaru a radosti z dětí.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Středočeský kraj